

A NEMZETISÉGI ÉRZÜLET BÜNTETŐJOGI VÉDELME

Magyarország most második alkalommal iktatott olyan törvényt törvénytárába, amellyel a nemzetiségi jog terén elsőnek mutatott példát a világnak. Igaz, hogy Szent István óta hosszú idő telt el, amíg az 1868: XLIV. te. megjelent a „nemzetiségi egyenjogúság tárgyában“, ennek ellenére azonban még mindig hazánkat illeti az elsőség ezen a téren. Nincs ugyanis még egy országa a nagyvilágnak, amelyben a XI. században törvényt alkottak volna az idegen nemzetiségűekről. Az meg egyenesen páratlan a világtörténelemben, hogy valamely országalapító politikai végrendeletének egyik sarkételévé tette az idegen nemzetiségűek megbecsülését. Eppen ez volt egyik főoka, hogy miért nem kellett nálunk évszázadokon keresztül részletesen törvényhozási úton foglalkozni a nemzetiségi kérdéssel. Természetesen azt sem szabad felednünk, hogy a középkor univerzalizmusában a vallással szemben egészen alárendelt jelentőségű volt a nemzetiségi kérdés. A nacionalizmusnak korszaka voltaképpen a XIX. századdal kezdődött. Míg azonban más nemzetek rabszolgatartók voltak és vagy tűzzel-vassal irtották a nemzetiségeket, vagy pedig minden államhatalmi eszközzel beolvasztásukra törekedtek, addig mi a nagy szent király végrendeletének megfelelően nemesi rangra emeltük a nemzetiségek kiváló tagjait és bevettük a büszke gens *Hungarica*, a *populus Werbőczyanus* egyenjogú tagjai közé. Ennek a nemesi nemzetnek egyszerű folytatása volt negyvennyolc után az a politikai nemzet, amely mintegy a nemzetiségek fölött alakította ki nemzetfogalmát. Ennek a politikai gondolkodásnak volt következetes terméke az 1868: XLIV. te., amely a magyar törvénytár egyik legbüszkébb alkotása. Amikor 1920-ban Trianonban az úgynevezett békeszerződés igazságtalanságainak külsőséges leplezésére cikkeket iktattak be a nemzeti kisebbségekről, pontról pontra kimutathattuk, hogy a békemű idevonatkozólag semmi újat sem alkotott, sőt, a mi nemzetiségi törvényünk fél-századdal előtte sokkal emelkedettebb és felülmúlhatatlan intézkedéseket tartalmazott, örök dokumentumait a magyar politikai

bölcsességnek, államférfiúi érettségnek és a nemzetiségi kérdésben elfoglalt általános emberi megértésnek. Koronája volt ez a törvényünk annak a szent titoknak, amelyet sem előttünk, sem utánunk egyetlen más nép sem tudott kitermelni és gyakorolni: az országiás és kormányzás művészetének. Ez az *ars regnandi ef gubernandi* talán Keletről hozott ősi sajátságunk, amelynek rendkívüli megnyilatkozásai voltak a Szent Korona elmélete és az európai kontinensen egyedülálló történelmi alkotmányunk.

Eltekintve a nemzetiségi nyelvhasználatra és az iskolázásra vonatkozó egyéb időközi törvényeinktől és rendelkezéseinktől, most ismét olyan törvény került be a *Corpus Juris Hungarici* 1941. évi kötetébe, amelyre nincs példa a nemzetiségi jog eddigi történetében. 1941. április 24-én hirdettetett ki és lépett életbe az 1941: V. törvénycikk, a nemzetiségi érzület büntetőjogi védelméről. Sem a régebbi, sem pedig a legújabb külföldi büntetőjogszabályok nem tartalmaznak hasonló rendelkezést.

Alig lett volna jelentősége ennek a törvénynek, ha a trianoni Magyarország, mint úgyszólván tiszta nemzeti állam alkotta volna meg. De most hatványozottá vált ennek a törvénynek a jelentősége, mert a Szent Korona testének egyre fokozódó kiegészülésével nem kis számban tértek haza nemzetiségeink. Ennek következtében — mint a törvényjavaslat miniszteri indokolása is rámutat, — az ország fontos érdekei fokozottabban megkövetelik, hogy az államalkotó magyar nép és az országban lakó nemzetiségek között a békés együttélés minél tökéletesebben biztosíttassék.

Nem lesz érdektelen feljegyeznünk a történelem számára, hogy ugyanazon a napon, amelyen a magyar képviselőház megkezdte a nemzetiségi érzület büntetőjogi védelméről szóló törvényjavaslat tárgyalását, Románia államvezetője, *Antonescu* tábornok, példátlan szigorúságú államvédelmi törvényrendeletet bocsátott ki, amely a nemzetiségekkel mint másodrangú állampolgárokkal szemben a legnagyobbfokú jogegyenlőtlenséget léptette életbe. A törvényrendelet ugyanis kimondta, hogy ha azt zsidók, nem román eredetű személyek vagy kommunisták szegik meg, büntetésük megkétszereződik. (Még „szerencse“, hogy a legtöbb bűncselekményre halálbüntetést ír elő a törvényrendelet.)

*

A nemzetiségi érzület büntetőjogi védelméről szóló kétszakszoros törvényjavaslatot az igazságügyminiszter 1940. július 23-án terjesztette elő a magyar országgyűlés képviselőházában. A 348. számú törvényjavaslat három lapra terjedő általános és részletes miniszteri indokolást tartalmaz. A képviselőház általános vitájában *Huszovszky* Lajos előadó 1941. február 5-én ismertette a törvényjavaslatot, amelyet ugyanazon a napon *Vájná* Gábor, *Mikó*

Imre, *Homicskó* Vladimir és *Közi-Horváth* József képviselők felszólalásai, valamint *Radocsay* László igazságügyminiszter válasza után a képviselőház általánosságban elfogadott. A képviselőház igazságügyi bizottsága február 7-én tárgyalta, a képviselőház öszszessége pedig február 11-i ülésében részleteiben is vita nélkül változatlanul elfogadta és a felsőház elé terjesztette a javaslatot. Ez utóbbi március 22-i ülésén *Szeberényi* Lajos felsőházi tag felszólalása után hasonlóképen általánosságban és részleteiben is változatlanul elfogadta.

Az 1941: V. törvénycikk a nemzetiségi érzület büntetőjogi védelméről a következőképen hangzik:

1. §. Aki mást az országban élő valamely nemzetiségre lealacsonyító kifejezés használatával, vagy ilyen cselekmény elkövetésével nemzetiségi érzületében megsért, — amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, — vétség miatt hat hónapig terjedhető fogházbüntetéssel büntetendő.

Ha a cselekményt sajtó útján vagy egyébként nyilvánosan követik el, a büntetés egy évig terjedhető fogház.

A cselekmény miatt a bűnvádi eljárás magánidítványra indul meg.

2. §. A jelen törvény kihirdetésének napján lép hatályba.

Már az 1868: XLIV. te. *Deák* Ferenctől átfogalmazott bevezetése ünnepélyesen biztosította Magyarország valamennyi polgára részére, bármely nemzetiséghez tartozzék is, az egyenjogúságot. Ebbe a gondolatkörbe kapcsolódik be újabban az 1939: XIII. tc., amely a magyar állampolgárság megszerzéséről és elvesztéséről szóló 1879: L. te. kiegészítéséről és módosításáról rendelkezik. Ennek az új törvénynek miniszteri indokolása már megállapítja, hogy az államhoz tartozás nem tekinthető pusztán jogi kapocsnak, hanem abban hatniok kell a nemzethez tartozásból származó érzelmi elemeknek is, ami a tisztán jogi kapcsolatnak nemesebb erkölcsi tartalmat ad.

Hiába biztosította volna azonban klasszikus törvényünk, az 1868: XLIV. te. nemzetiségeink számára is a teljes jogegyenlőséget, *lex imperfecta* maradt volna az, ha későbbi törvényeink nem gondoskodtak volna olyan szankciókról, amelyeknek segítségével a nem magyar ajkúak ugyanolyan büntetőjogi védelemben részesültek, mint az államalkotó magyarsághoz tartozó állampolgárok. Mint ahogy azonban az 1868: XLIV. te. voltaképen jogtöbbletet biztosított a nemzetiségeknek, amikor megengedte nekik az államnyelven kívül anyanyelvüknek is hivatalos használatát, ugyanígy az 1878: V. tc.-be foglalt büntetőtörvénykönyv a nemzetiségek külön büntetőjogi védelmét tartalmazza. Ugyanis 172. §-a, kiegészítve az állami rend megóvása végett szükséges büntetőjogi rendelkezésekről szóló 1938: XVI. te. megfelelő rendelkezéseivel (1. és 4. §-ok), börtönbüntetéssel sújtja a nemzeti-

ség elleni izgatást.¹⁾ Az állami és társadalmi rend hatályosabb védelméről szóló 1921: III. tc. pedig büntetőjogi védelmet nyújt a magyar állam és a magyar nemzet megbecsülése érdekében.

Mikó Imre dr. erdélyi képviselő felszólalásában hangoztatta, hogy a nemzetiségi érzület büntetőjogi védelméről szóló javaslat olyan elvet valósít meg, amelyért Romániában huszonnégy esztendőig hiába küzdöttek. Kiemelte, hogy ez a javaslat a multszázadbeli liberális büntetőkódexen messze túlmenően új vétséget állapít meg a nemzetiségi érzület elleni megnyilatkozás esetében. E mellett példát mutat a népszövetségi kisebbségi eljárással szemben. Végül „megmutatja, hogy Magyarország egyáltalában nem külföldi nyomások és nemzetközi kötelezettségek vagy ígéretek alapján, hanem a szentistváni gondolat jegyében meg tud valószínűsíteni a saját maga hatáskörén belül, a maga belső életében egy ilyen épületes és igazán korszakalkotó művet.“²⁾ Ugyancsak *Mikó* hangsúlyozta, hogy ezt a javaslatot a nemzetiségi jog fejlődése szempontjából legalább annyira korszakalkotónak tartja, mint az 1935. február 1-én hatályba lépett 1929. március 26-i észtüntetőtörvénykönyv 470. §-át. Ez ugyanis első ízben helyezte büntetőjogi védelem alá a nemzetiség szabad bevallását, amikor kimondotta, hogy: „Aki bűnös abban, hogy erőszak alkalmazásával, büntetendő fenyegetéssel, hatalmi visszaéléssel vagy gazdasági függőség kihasználásával nagykorú polgárt befolyásol abban, hogy nemzetiségét, illetőleg a törvényben megállapított esetekben gyermekeinek nemzetiségét saját akarata ellenére állapítsa meg, vagy a megfelelő megállapításról lemond, hat hónapot meg nem haladható fogházzal büntetik. A kísérlet büntetendő.“³⁾

Az 1941: V. te. tehát a nem-magyar anyanyelvű állampolgár nemzetiségi érzületét védi az azt sértő cselekményekkel szemben. Ez a nemzetiségi érzület pedig sokszor fel sem mérhető imponderábiákból alakul ki, aminők a közösségi és egyéni színezetű lelki tényezők, továbbá különféle érzelmi és erkölcsi elemek. Bárminnyire szubjektív és irracionális elemekből is tevődik azonban össze a nemzetiségi érzület, mégis a bűncselekmény objektív ismertetőjeléül állapítja meg a törvény, ha valaki mást az ország-

¹⁾ *Huszovszky* Lajos előadó beszédében tévesen fogházbüntetés olvasható, ami azonban csak fiatalkorúval szemben alkalmazható. (Képviselőházi Értesítő 174. ülés, 138. l.)

²⁾ U. o. 141—142. l.

³⁾ V. ö. *Csekey*, A világ első büntetőtörvénykönyve, mely a nemzetiség bevallásának szabadságát védelemben részesíti. (KI. a Kenéz-émlék könyvből.) Budapest, 1932. — 17. a. A nemzetiség bevallási szabadságának büntetőjogi védelme. (KI. a Magyar Kisebbségből.) Lugos, 1932. — Az észtörvényjavaslatról szóló közleményemet, amely megjelent németül is a *Pester Lloyd* 1927. április 14-i *Abendblatt* iában, valamint kibővítve „*Strafrechtlicher Schutz des freien Nationalitätsbekenntnisses*“ címmel a *Glasul Minorităților* V. évf 4. sz.-ában, átvette vagy tíz ország sajtója. A berlini *Das Deutsche Tageblatt* és a rostocki *Mecklenburger Warte* 1927. április 30-i számukban vezércikknek közölték.

ban élő nemzetiségre lealacsonyító kifejezés használatával vagy ilyen cselekmény elkövetésével nemzetiségi érzületében megsért. A tárgyi ismertetőjel tehát a „lealacsonyító“ fogalmában rejlik. Természetesen az idevonatkozó bírói gyakorlat ezen a téren fontos szerepet fog majd betölteni. Erre nézve a miniszteri indokolás megjegyzi, hogy a törvény a nemzetiségi érzületet sértő kifejezés vagy cselekmény tényállékszerű meghatározására azért használja a „lealacsonyító“ jelzőt, mert ez jellegzetesen fejezi ki, hogy a nemzetiségi érzület megsértésének külső kinyilvánítása nem más, mint az illető nemzetiség kisebb-értékűségének kifejezésre juttatása.

Felmerülhet az a kérdés, hogy az 1941: V. te. a nemzeti érzületet sértő cselekmények során miért nem tartotta szükségesnek a magyar nemzeti érzület büntetőjogi védelmének a szabályozását is. Ennek oka, hogy az 1921: III. te. 7. és 8. fsainak alkalmazása során kialakult bírói gyakorlat nemcsak az állam vagy a nemzet megrágalmazását, illetőleg megbecsülésének megsértését sújtja büntetéssel, hanem megtorlásban részesíti a magyar nemzeti érzést sértő cselekményeket is. Éppen az arányos és méltányos elbánásra való törekvés eredményezte az 1941: V. te. kezdeményezését, amit *Teleki Pál* gróf miniszterelnök 1940. július 2-án elhangzott egyik beszédében éppen erre az indoklásra való hivatkozással bejelentett.⁴⁾ Ha ugyanis valaki egy magyar embert nemzeti becsületében megsértett, ezt az 1921: III. te. értelmében nemzetgyaláásnak tekintették és érte az illetőt megbüntették. Ha ellenben valaki egy másik, nem magyar nemzetiségűnek a népi érzéseit sértette, akkor az érvényben lévő törvényeink értelmében csak egyszerű becsületsértést követelt el. A helyes magyar mértéktartás követelte tehát meg, hogy ilyen esetekben a minősítés szigorúbb legyen, mint a becsületsértése, vagyis szigorúbban büntessék, ha valakit nemzetiségi érzületében sértettek meg. Az új törvény tehát igazodott a húsz évvel ezelőtt hozott törvényünkhöz.⁵⁾

Az 1941: V. tc.-ben tehát a védett jogtárgy a nem-magyar anyanyelvű magyar állampolgár érzésvilága, „akit a cselekmény a vele egy anyanyelvet beszélő honfitársaihoz fűződő érzésében (nemzetiségi érzületében) sért.“ (Miniszteri indokolás az 1. §-hoz.) *Vájna* Gábor képviselő, a törvényjavaslat képviselőházi vitájában az egyetlen vezérszónok, akit a nyilaskeresztes párt jelentett be, kifogásolta mindjárt a javaslat címében a „nemzetiségi“ szót. Helyette a „faji“ vagy „népiségi“ megjelölést ajánlotta. Az igazságügyminiszter azonban záróbeszédében találóan mutatott rá, hogy a „nemzetiség“ igen helyes kifejezés, úgyhogy minden más,

⁴⁾ Gróf *Teleki Pál* m. kir. miniszterelnök, Magyar nemzetiségi politika. Budapest, 1940, 23. 1.

⁵⁾ A törvény alapján kialakult bírói gyakorlatra nézve 1. *Angyal Pál*, Az állami és társadalmi rend hatályosabb védelméről szóló 1921: III. te. (A magyar büntetőjog kézikönyve 4.) Budapest (1929), 105. s. k. 1.

újabbán felmerült, ezt pótolni akaró kifejezés csak zavarólag hathat.

Valóban büszkék lehetünk erre a kifejezésünkre, amelyet a magyar nyelvújítás alkotott. Az újabbán, a párizskörnyéki békeszerződések óta divatosabbá lett „nemzeti kisebbség“ kifejezés nem fedi a mi „nemzetiségünket. A „nemzeti kisebbség“, ez a politiko-aritmetikai megjelölés, az államhoz tartozás és egy néphez tartozás ellentétéből áll elő. A nemzetiség tehát lehet az államban kisebbség, de lehet többség is. A francia és angol nyelvű békeokmányok azért gyártották ezt az erőltetett kifejezést, mert nem volt megfelelő műszavuk a „nemzetiség“ megjelölésére. A *nationalité* (*nationality*) náluk nem nemzetiséget, hanem állampolgárságot jelöl. Ezért beszél a trianoni békeszerződés is „nyelvi, faji és vallási kisebbségekről. A nyelvi kisebbségnek megfelel a magyarban a „nemzetiség“, a vallásinak a „felekezet“, a faji kisebbség azonban homályos és helytelen. Faj és nemzet, illetőleg nemzetiség egymást ősidők óta egyáltalán nem fedő fogalmak.⁶⁾ A hiba onnan ered, hogy az említett nyugati nyelvekben a *race* vagy *minorité nationale* kifejezéssel jelölik a „nemzetiségét. Jellemző, hogy a németnek sem volt eredeti tősgyökeres szava a „nemzet“ és a „nemzetiség“ megjelölésére. A francia *na-fion-ból* alkotta a *Nation* és *Nationalitét* kifejezést. Az újkeletű *Volkstum* (népiség) nem fedi teljesen a magyar „nemzetiség“ fogalmát. Mindezeknek alapján nem lenne értelme, ha az ősi és szabatos értelmű „nemzetiség“ kifejezésünket valami divatos új kitéttel helyettesítenők.

A nemzetiségi érzület büntetőjogi védelméről szóló 1941: V. te. 1. §-ának utolsó bekezdésében a bűnvádi eljárás megindítását magánindítványtól teszi függővé. Ez természetes, mert a cselekmény természeténél fogva rendszerint csak a sértett feljelentése útján juthat a hatóság tudomására. E mellett valóban csak a sértett alanyi megítélésétől függhet, hogy az elkövetett sértést alkalmasnak találja-e a bűnvádi eljárás megindítására. A nemzetiségi érzület különféle lelki, illetőleg érzelmi alkotóelemekből tevődően össze, nyilvánvaló, hogy az érzületet sértő cselekménnyel szemben jelentkező érzékenység is egyénekenként különböző erősségűen fog visszahatni.

Mivel a bírói hatáskör kérdésében a törvény nem intézkedik, az eljárás a bűnvádi perrendtartás életbeléptetéséről szóló 1897: XXXIV. te. 17. §-ának 4. pontja értelmében a törvényszék háromtagú tanácsának hatáskörébe tartozik. Ez természetesen jobban biztosítja a cselekmények szakszerű elbírálását és az itt oly kívánatos bírói gyakorlat kialakulását.

Eltekintve a nemzetiség bevallási szabadságának büntetőjogi védelméről szóló észt büntetőtörvénykönyvi rendelkezéstől, elmondhatjuk, hogy a párizskörnyéki békeszerződésekkel vállalt kö-

⁷⁾ V. ö. *Csekey*, Faj és nemzet. Szeged, 1939.

telezettsegeknek nem tettek eleget az államok. Ugyanis nem alkottak olyan belső jogszabályokat, amelyek mindenekelőtt a nemzetiség szabad bevallásának jogi tartalmát megállapították, majd pedig a jog zavartalan gyakorlásának biztosítékait létrehozták. Az egyes államok eddigi nemzetiségi jogvédelmi szabályai igen hiányosaknak tekinthetők. Az 1914—18-i háború előtt több állam büntetőjogi védelme csak arra vonatkozott, hogy a nemzetiségek ellen való izgatást sújtotta büntetéssel. így a magyar büntetőtörvénykönyv 172. §-a is. Itt említjük meg, hogy az 1878: V. te. 153. §-a a nemzetiség ellen való lázadást is öttől tíz évig terjedhető államfogházzal bünteti. Nemzetiség pedig a Kúria szerint minden a magyar államban élő s a nyelvközösség által egybekapcsolt népfaj, tehát a magyar nemzetiség is.⁷⁾

A nemzetiségi érzület büntetőjogi védelméről szóló törvény megalkotásával Magyarország ismét jelentős lépést tett nemzeti jogának kiépítésében. E helyen is meg kell emlékeznünk a magyar nemzetiségi kérdés felülmúlhatatlan ismerőjének, a nemzet nagy tanítómesterének, a tragikus végű magyar miniszterelnöknek, *Teleki Pálnak* bölcs és nemes szándékairól, ő volt ugyanis alapjában ennek a törvényalkotásnak a kezdeményezője. Az ő szellemének megnyilatkozását olvashatjuk ki a miniszteri indokolás következő soraiból is: „A törvényjavaslat a büntetőjogi védelemnek a nemzetiségi érzületet sértő cselekményekre kiterjesztésével azt a nevelő természetű célt is szolgálni kívánja, hogy a nemzetnek ugyanabban az államban egymással sorsközösségben élő fiai tartózkodjanak egymás lekicsinylésétől pusztán azért, mert különböző nyelvet beszélnek. A javaslatnak ilyen értelmű végső célja annak az egyetemes erkölcsi elvnek a megvalósítása, hogy senki ne tarthassa magát kisebb értékűnek azért, mert egyik vagy másik nemzetiséghez tartozik.“

Az az emelkedett szellem, amely az 1941: V. tc.-ből kiárad, méltó ahhoz a *Deák*—Eötvös-féle klasszikus magyar nemzetpolitikai koncepcióhoz, amely az 1868: XLIV. te. megalkotásában nyilatkozott meg. Ez az egyetlen járható és biztos út, amelyen a magyarság és a hazai nemzetiségek egyforma joggal és bizalommal törekedhetnek a megoldás felé. Ezt a törvényünket, amelyben a magyar állam minden európai államot megelőzve már hetven esztendővel ezelőtt a nemzetiségi egyenjogúság elvei alapján részletesen szabályozta a magyarországi nemzetiségek jogait, a haladó kor kívánalmainak megfelelően tovább kell fejlesztenünk és építenünk. Nemzetiségi jogunk ornamentikájának ilyen díszje az 1941: V. te.-be foglalt új rendelkezés. Erről is büszkén elmondhatjuk, hogy *Hungaria docet*.

¹⁾ A Kúria 1910. és 1911 évi határozatai. Büntetőjogi Döntvénytár V. k., 75. és 100. 1. — V. ö. *Angyal* Pál, Felsőszécsény. Királysértés. Hütlenség. Lázadás. Hatóságok büntetőjogi védelme. (A magyar büntetőjog kézikönyve 7.) Budapest (1930), 82. 1.

Befejezésül csak még egy gondolatot, amely e fejtegetések során bennünk önkénytelenül támadt. Nem gondolkodásra készítő-e, hogy a nemzetiségi jog kiépítése terén Európában a három finnugor testvérállam vezet? Hazánk szerepe ezen a téren eléggé kidomborodott az előbbi fejtegetésekből. De idéztük Észtország büntetőjogának idevonatkozó rendelkezéseit is. Ha most itt még megemlíjtük, hogy a közben sajnos függetlenségét veszített kis Észtország volt az első ország, amely 1925. február 25-i törvényében megvalósította az észtországi nemzeti kisebbségek kulturális önkormányzatát,⁸⁾ továbbá rámutatunk arra, hogy Finnország két-nyelvű állam, amely a tízszázalékos svéd nemzetiségnek ötven-százalékos nyelvhasználati jogot biztosított alkotmányában:⁹⁾ akkor valóban megállapíthatjuk, hogy Európa germán, latin és szláv államközösségeivel szemben a finnugor csoporthoz tartozó államok valami ősi ösztöntől alakított felsőbbrendűséget tanúsítanak Európában a nemzetiségi kérdések kezelésében. Ezen a téren valóban elmondhatjuk, hogy *ex Oriente lux*. Csekey István dr.

⁸⁾ V. ö. Csekey, A kisebbségi kultúraautómia Észtországban. (KI. a Budapesti Szemle CCVIII. k.-éből.) Budapest, 1928. — Már az erdélyi három nemzet önkormányzatát a személyi autonómia maga korabeli megnyilvánulásának tekinthetjük.

⁹⁾ V. ö. Csekey, A finn és észti jogrendszer. Budapest, 1928, 10. 1. — U. a., Északi írások. Budapest, 1928, 193. s k. k

²⁾ A Magyar Családvédelmi Szövetségben 1941. május 7-én tartott előadás.